

MÔ HÌNH ĐHQG KHÔNG CÒN XA LẠ TRÊN THẾ GIỚI. HẦU HẾT CÁC QUỐC GIA COI VIỆC THÀNH LẬP ĐHQG NHƯ LÀ MỘT TRONG NHỮNG CHIẾN LƯỢC PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG CỦA MÌNH. ĐỂ MÔ HÌNH ĐHQG PHÁT HUY HƠN NỮA MỌI TIỀM LỰC, ĐẠT ĐẾN ĐÀO TẠO TRÌNH ĐỘ ĐỈNH CAO, NGOÀI VIỆC TẠO CÁC CƠ CHẾ THÍCH HỢP THÌ GẦN ĐÂY, NHIỀU NƯỚC ĐÃ ĐI XA HƠN NỮA BẰNG VIỆC BAN HÀNH LUẬT VỀ ĐHQG. BẮN TIN ĐHQGHN ĐÃ CÓ CUỘC TRAO ĐỔI VỚI GS.TS MAI TRỌNG NHUẬN – GIÁM ĐỐC ĐHQGHN XUNG QUANH VẤN ĐỀ NÀY.

Thưa GS, mô hình ĐHQG có phổ biến trên thế giới?

Mô hình ĐHQG có ở hầu khắp thế giới, đặc biệt là các nước phát triển. Chính phủ các nước đầu tư nhân lực, vật lực để tập xây dựng một trung tâm đại học tinh hoa và xem đó như là chiến lược phát triển bền vững. Một trung tâm đại học như vậy bên cạnh việc có một đội ngũ các nhà quản lý, các nhà khoa học hàng đầu thế giới đóng vai trò là “đầu tàu” tiếp nhận những thành tựu, hướng nghiên cứu mới nhất, còn là nơi đào tạo và cung cấp nguồn nhân lực đỉnh cao đáp ứng nhu cầu phát triển ngày càng cao của quốc gia đó và thế giới.

Nhiều nước có mô hình ĐHQG hết sức điển hình như Anh, Nga, Nhật Bản, Hàn Quốc, Singapore... Ngoài ra,

có những nước cũng thành lập riêng cho mình đại học hoạt động khá giống mô hình ĐHQG như Ả Rập Xê út với KAUST.

Tại sao mô hình ĐHQG được xem là chiến lược phát triển, thưa GS?

Mô hình ĐHQG ở nhiều nước có cùng điểm chung là nơi thu hút và nuôi dưỡng, đào tạo tài năng trong mọi lĩnh vực và được xem là một yếu tố quan trọng góp phần vào yêu cầu phát triển nhanh, bền vững của mỗi quốc gia.

Mặt khác, đối mặt với những thay đổi mạnh mẽ và tác động nhanh chóng của toàn cầu hóa, mô hình ĐHQG còn được nhiều chính phủ xem là nơi bảo tồn văn hóa, biểu trưng trí tuệ dân tộc, duy trì phát triển bền vững và thúc đẩy hợp tác, giao lưu quốc tế.

Dưới sự chỉ đạo trực tiếp của chính phủ, các ĐHQG được trao cho quyền tự chủ cao trong mọi hoạt động, nên mô hình này đã nhanh chóng sáng tạo đạt được trình độ cao, chất lượng cao và cung cấp nguồn nhân lực chất lượng cao cho xã hội.

Để thực hiện được nhiệm vụ đó chắc hẳn ĐHQG không thể là một trường đại học?

Đúng vậy. Khác với các trường đại học đơn ngành, mô hình ĐHQG là tổ hợp giáo dục – nghiên cứu bao gồm hệ thống các trường đại học (college), trung tâm và viện nghiên cứu, chuyển giao công nghệ, các trung tâm phục vụ đào tạo và nghiên cứu khoa học, dịch vụ... Tất cả tạo thành một thể thống nhất, khép kín với tính liên thông, liên kết cao.

Với đặc thù như vậy, các trường đại học không chỉ đơn thuần thực hiện chức năng truyền thụ tri thức mà hơn nữa, còn liên tục tạo ra tri thức mới thông qua nghiên cứu khoa học, chuyển giao những tri thức đó vào cuộc sống thông qua hệ thống dịch vụ sẵn có.

Có thể nói, mô hình ĐHQG thể hiện triết lý đại học đúng đắn trong kỷ nguyên sáng tạo. Ở đó, tri thức chính là sợi chỉ xuyên suốt mọi hành xử và vận động phát triển của thế giới văn minh.

Và việc thành lập mô hình ĐHQG là tất yếu phù hợp với xu thế và bối cảnh của thế giới?

Giáo dục đại học được xem là động lực tạo ra sự phát triển xã hội. Tôi muốn nhấn mạnh đó phải là phát triển dựa vào giáo dục đại học. Trong hoàn cảnh mới, các trường đại học phải đương đầu với nhiều thách thức mới như nhu cầu ngày càng cao của xã hội, sự cạnh tranh khốc liệt trong thị trường giáo dục và cả những tác động ngày càng đa dạng và phức tạp ảnh hưởng trực tiếp tới tương lai không chỉ của một quốc gia, mà đã trở thành mối quan tâm chung của toàn nhân loại như biến đổi khí hậu... Để vượt qua được những thách thức này, giáo dục đại học đóng vai trò hết sức quan trọng. Chính vì vậy, các trường đại học cần phải tư duy lại phương thức quản lý, đào tạo đồng thời phải có một tầm nhìn mới để

GS.TS Mai Trọng Nhuận

làm sao cung cấp cho xã hội nguồn nhân lực chất lượng cao, đảm bảo cho một xã hội tương lai phát triển hài hòa và bền vững. Và điều này đã được “tích hợp” từ tầm nhìn của các chính phủ và tư duy quản trị đại học hiện đại trong mô hình ĐHQG.

Mặt khác, thách thức này chỉ có thể giải quyết nếu biết cách hiệp lực trong một đại học liên ngành, đa ngành với nguồn nhân lực tinh hoa. Hơn nữa, đối mặt với những biến động ngày càng lớn và phức tạp, đòi hỏi các trường đại học phải có tư

duy phản ứng nhanh, sáng tạo. Và dường như các ĐHQG lâu nay đã làm tốt điều đó trong sứ mệnh của mình.

Vậy thế mạnh của các ĐHQG so với các đại học khác?

So với các đại học, trường đại học khác thì ĐHQG có nhiều ưu việt hơn hẳn.

Trước hết, đây là nơi thu hút đội ngũ cán bộ giảng dạy, nghiên cứu và quản lý chất lượng cao. Họ không chỉ có trình độ cao mà còn có khả năng thích ứng cao với sự thay đổi nhanh chóng và linh hoạt của xã hội. Dưới sự quan tâm của chính phủ, nhiều ĐHQG đã thu hút các nhà khoa học đang làm việc ở những đại học, trung tâm nghiên cứu danh tiếng thế giới thông qua các cơ chế đặc biệt. Thậm chí với chính sách “săn đầu người”, những nhà khoa học đoạt giải Nobel là đối tượng được chú ý đặc biệt. Những nhà khoa học như vậy không chỉ giúp tăng cường năng lực

nghiên cứu, đào tạo mà còn góp phần tạo dựng danh tiếng và uy tín của ĐHQG.

Bên cạnh đó, ĐHQG là một tổ hợp đào tạo và nghiên cứu đa ngành, đa lĩnh vực do vậy tính liên thông, liên kết là một đặc tính mà các trường đại học đơn ngành không có được.

Hơn nữa, ĐHQG được xem như là một trong những trung tâm giao lưu quốc tế, là tiêu biểu trí tuệ của một quốc gia nên các mối quan hệ hợp tác quốc tế trở thành một trong những thế mạnh giúp tiếp cận nhanh chóng các chuẩn quốc tế trong đào tạo, nghiên cứu và quản lý.

Và đặc biệt, với vị thế là một trung tâm đào tạo, nghiên cứu khoa học hàng đầu của quốc gia, đã tạo nên một môi trường nghiên cứu và học tập hoàn hảo, thu hút sinh viên quốc tế và quảng bá thương hiệu quốc gia.

GS có thể cho biết mô hình ĐHQGHN và các ĐHQG trên thế giới có gì tương đồng?

Về cơ bản, mô hình của ĐHQGHN khá tương đồng với các mô hình ĐHQG trên thế giới, bên cạnh đó có những đặc thù được điều chỉnh cho phù hợp với hoàn cảnh của Việt Nam. Chẳng hạn, cũng giống như ĐHQGHN, Đại học London (Anh) bao gồm 19 trường đại học và hơn 10 trung tâm, viện nghiên cứu... Các trường, trung tâm, viện nghiên cứu này cơ chức năng nhiệm vụ và cơ cấu tổ chức hoàn toàn giống với ĐHQGHN.

Từ khi thành lập đến nay, ĐHQGHN đã phát huy được tính ưu việt gì, thưa GS?

Truyền thống hơn 100 năm là cơ sở nền tảng phát triển của ĐHQGHN ngày nay. Với cơ chế

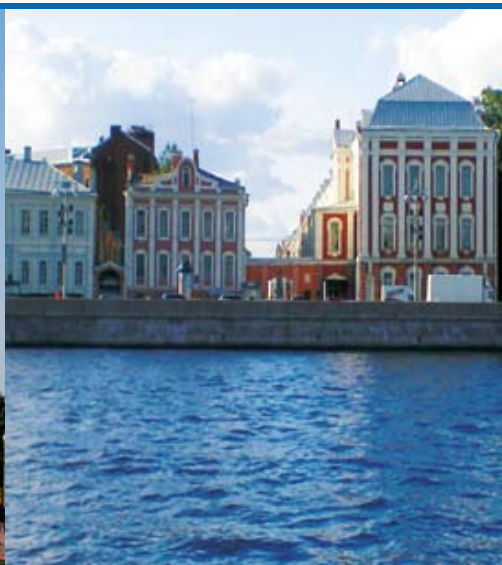
tự chủ, tự chịu trách nhiệm đồng thời là tổ chức mở, liên thông, liên kết hữu cơ, ĐHQGHN đã tiên phong sáng tạo trong quản trị đại học tiên tiến, phấn đấu trở thành đại học định hướng nghiên cứu, đa ngành, đa lĩnh vực ngang tầm các đại học tiên tiến trong khu vực châu Á, trong đó có một số lĩnh vực và nhiều ngành, chuyên ngành đạt trình độ quốc tế.

Hiện ĐHQGHN có tỷ lệ GS, PGS và TS cao nhất trong hệ thống giáo dục đại học cả nước. Tỷ lệ học viên sau đại học so với tổng số sinh viên đào tạo chính quy đạt gần 25%. Số lượng các công trình nghiên cứu khoa học, bài báo đăng trên các tạp chí quốc tế uy tín dẫn đầu cả nước.

Với vai trò là trung tâm giao lưu văn hóa, khoa học của cả nước, hàng năm ĐHQGHN vinh dự được đón nhiều nguyên thủ, chính khách và các học giả danh tiếng trên thế giới. Đặc biệt, ĐHQGHN còn tham gia vào nhiều diễn đàn, mạng lưới giáo dục uy tín như BESETOHA, AUN...

Được biết vừa qua Tổng thống Nga ban hành Luật liên bang về ĐHQG Nga, xin GS cho biết vài nét chính của Luật này?

Luật Liên bang Nga về ĐHQG Mát-xcơ-va mang tên Lô-mô-nô-xốp và ĐHQG Xanh Pê-téc-bua được Đu-ma quốc gia thông qua ngày 21/10/2009 và được Hội đồng Liên ban chuẩn y ngày 30/10/2009. Luật này quy định những đặc thù về địa vị pháp lý của các đại học lâu đời hàng đầu của Liên bang Nga. Hai đại học này có tư cách là tổ hợp đào tạo - nghiên cứu khoa học đặc biệt, hàng đầu, trong đó bao gồm các đơn vị trực thuộc không có tư cách pháp nhân và có tư cách pháp nhân, là những cơ sở giáo dục đại học lâu

đời nhất và có ý nghĩa to lớn trong sự phát triển của xã hội Nga.

Về địa vị pháp lý, hoạt động của 2 ĐHQG Nga được đảm bảo bởi Luật liên bang này và các Luật liên bang khác, phù hợp với quy chế hoạt động của 2 ĐHQG. Đây là các cơ quan ngân sách Nhà nước của Liên bang.

Thế còn về người lãnh đạo của 2 ĐHQG này thì sao?

Giám đốc của 2 ĐHQG do Tổng thống Liên bang Nga bổ nhiệm và miễn nhiệm. Đặc biệt, Tổng thống đồng thời là Chủ tịch Hội đồng ĐHQG.

Như vậy Chính phủ Nga đã sớm nhận thấy vai trò nòng cốt của 2 ĐHQG này và đã ban hành Luật về ĐHQG để “trợ lực” cho sự phát triển của 2 đại học này?

Khoa học đã giúp nước Nga khẳng định vị thế trên trường quốc tế, và từ lâu, rất nhiều lãnh đạo, nhà khoa học tên tuổi của Nga đã trưởng thành từ 2 ĐHQG Mát-xcơ-va mang tên lô-mô-nô-xốp và ĐHQG Xanh Pê-téc-bua. Bên cạnh việc có một nền đại học lâu đời, thì cả Nga và Việt Nam có nhiều đặc điểm về chính trị tương đồng. Mặt khác, việc Liên bang Nga ban hành Luật về ĐHQG cho thấy chính phủ đã nhận thức rõ sự cần thiết của việc tạo hành lang pháp lý là tối quan trọng để phát triển ĐHQG trở thành một trung tâm đại học xứng tầm, là nhân tố quan trọng đối với sự phát triển bền vững của nước Nga.

GS vừa nói đến việc Việt Nam và Nga có khá nhiều điểm tương đồng. Vậy nên chẳng cần phải có Luật về ĐHQG ở Việt Nam?

Với mục tiêu xây dựng trung tâm đại học tiên tiến,

đa ngành đa lĩnh vực, chất lượng cao, được ưu tiên đầu tư và tạo điều kiện thuận lợi về cơ chế là một hướng đi vừa phù hợp với xu thế phát triển thế giới, vừa phù hợp với điều kiện và yêu cầu của Việt Nam. ĐHQG phải là thực thể hữu cơ phát huy cao nhất hiệu quả của việc xây dựng đội ngũ giáo viên, phòng thí nghiệm, cơ sở vật chất...

Hơn nữa, trong Quyết định số 67-QĐ/TW do Tổng Bí thư BCH T.Ư ký đã quy định 2 ĐHQG thuộc các cơ quan T.Ư. Đồng thời, Thủ tướng Chính phủ đã khẳng định mô hình tổ chức ĐHQG là đúng đắn, phù hợp với yêu cầu phát triển của đất nước và xu thế phát triển, hội nhập quốc tế.

Như vậy, ĐHQG là mô hình hoạt động đặc biệt với nhiều đặc thù. Để mô hình này phát huy hiệu quả hơn nữa mọi nguồn lực, bên cạnh việc trao quyền tự chủ, tự chịu trách nhiệm trong các hoạt động thì về địa vị pháp lý cần phải có cơ chế quản lý riêng và theo tôi cần sớm phải ban hành Luật về ĐHQG.

Xin cảm ơn GS!

ĐỨC PHƯỜNG thực hiện